

Міністерство освіти і науки України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського

Частное учреждение образования «БИП – Институт правоведения»
(г. Минск, Республика Беларусь)

МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної
науково-практичної конференції

МАЛИНОВСЬКІ **ЧИТАННЯ**

7 грудня 2018 року

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2018

*Друкується за ухвалою вченої ради
Навчально-наукового Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 4 від 7 грудня 2018 року)*

Редколегія випуску:

Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор, Національний університет «Острозька академія» (головний редактор);

Дробуш І. В., доктор юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Костюк В. Л., доктор юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Попелюшко В. О., доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»;

Фесенко Є. В., доктор юридичних наук, професор, Академія адвокатури України.

М 34

Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання», м. Острог, 7 грудня 2018 року. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 108 с.

У збірнику публікуються матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання» (м. Острог, 7 грудня 2018 року) на актуальну правову та державну проблематику. Наведені тези та статті науковців України та Республіки Білорусь будуть цікаві як дослідникам питань історії, права та держави, так і практикам, викладачам, аспірантам та студентам.

УДК 34
ББК 67.0

Бордюк А. І.,

судовий експерт сектору досліджень зброї, Рівненський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАРОВИННОЇ ЗБРОЇ

Кримінальна відповідальність за порушення правил поведінки з зброєю передбачена рядом статей Кримінального кодексу України (ст.ст. 146, 201, 257, 258, 258-4, 260, 262, 263, 263-1, 264, 265-1, 267, 294, 296, 305, 306, 321, 365, 393, 402, 404, 405, 406, 408, 410, 411, 412, 413, 414, 427, 429, 438, 439, 440), де предметом злочину залежно від форми його вчинення виступає зброя, що становить підвищену небезпеку для суспільства.

Під загальним поняттям зброї розуміються спеціально виготовлені пристрої, які призначені для неодноразового ураження (знищення, ушкодження) цілей у збройній боротьбі, полюванні, спорті та для самооборони.

У законодавстві України визначення терміну «зброя» міститься у відомчих нормативних документах. Згідно з п.п. 8.2, 8.3 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (пристосована до стрільби лише холостими патронами), пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21.08.1998 №622 (далі – Інструкція), вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевого заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані. Бойова вогнепальна зброя – це зброя, призначена для ураження людини та (або) техніки.

До бойової зброї не належить старовинна зброя та її моделі, які виготовлені до 1899 року включно.

Відповідно до методики встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби, розробленої у 2005 році Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України та Департаментом експертного забезпечення правосуддя Міністерства юстиції України, під зброєю розуміються спеціально виготовлені пристрої, які призначені для неодноразового ураження (знищення, ушкодження) цілей у збройній боротьбі, полюванні, спорті та для самооборони. Проте, Методика..., на відміну від Інструкції не містить визначення «старовинна зброя», що на сьогоднішній час є доволі актуальним. Адже в наш час поширилося викопування «чорними археологами» зброї, вік якої сягає більше 100 років, вона знаходиться в незаконному обігу, а також мають місце факти переробки її під вимоги до мисливської зброї з подальшою реєстрацією.

З метою упорядкування та доповнення Методики... відповідно з визначеннями «старовинна зброя», вказаними в Інструкції, а також збільшення надходження коштів за рахунок надання платних послуг громадянам та організаціям працівниками Експертної служби МВС України, пропоную:

1. Проект Методики встановлення належності об'єкта до старовинної зброї.

2. Внесення змін до діючої Методики встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби, розробленої у 2005 році Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України та Департаментом експертного забезпечення правосуддя Міністерства юстиції України в частині визначення «старовинна зброя».

3. Ініціювання внесення змін до Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (пристосована до стрільби лише холостими патронами), пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21.08.1998 №622 в частині реєстрації зброї, вік якої 100 і більше років, як «старовинна зброя», без права переробки її згідно вимог до мисливської зброї, а

для зберігання, з одноразовим відстрілом (при наявності патронів та її справності) або надання довідки щодо її технічного стану (у разі відсутності патронів) під час реєстрації.

4. Запровадити надання платних послуг громадянам та організаціям з дослідження та (при наявності патронів) відстрілу «старовинної зброї» для збільшення надходження коштів на рахунки експертних установ.

Список використаних джерел:

1. МВС України Наказ N 622 від 21.08.98 м. Київ Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 жовтня 1998 р. за N 637/3077.
2. URL: http://protokol.com.ua/ua/vidpovidalnist_za_nezakonne_zberigannya_ta_nosimnya_zbroi_v_ukraini/
3. URL: https://vuzlit.ru/1326639/kriminalna_vidpovidalnist_porushennya_vstanovlenogo_poryadku_povodzhennya_zbroyeyu.
4. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

Кузьміна О. В.,

судовий експерт сектору біологічних досліджень відділу дослідження речовин матеріалів і виробів Рівненського науково-дослідного, експертно-криміналістичного центру МВС України

ВИЗНАЧЕННЯ НАЯВНОСТІ МЕНСТРУАЛЬНОЇ КРОВІ НА РЕЧОВИХ ДОКАЗАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТУ SERATEC PMB TEST ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ БІОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Незважаючи на значну гуманізацію нашого суспільства, одним із найпоширеніших правопорушень є злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Зважаючи на велику суспільну небезпечність, ефективне розслідування даних видів правопорушень має велике значення. Тому судові експерти та науковці в області судової біології постійно працюють над тим, щоб удосконалити методи дослідження біологічних об'єктів, а також розширити коло питань які може вирішити судова біологія.

Ідентифікація рідин організму являється одним із найважливіших аспектів судової біологічної експертизи на протязі тривалого часу. На даний момент існують досить точні та якісні методи виявлення слідів сперми, слини та крові, до них наприклад відносять імунохроматографічні тести Seratec (Німеччина), які зарекомендували себе як точні, швидкі та прості в використанні тести. Проте диференціювати периферичну від менструальної крові, на даний момент задача важка.

Питанням визначення менструальної крові вчені задавалися ще досить давно. На початкових етапах менструальну кров намагалися ідентифікувати цитологічними методами. Так її визначали шляхом виявлення елементів слизової оболонки матки, проте такий метод не є специфічним, і ризик отримання негативного результату є досить високим. Окрім цього, з метою виявлення менструальної крові використовувалися й інші спроби засновані на її особливостях [1] однак у зв'язку з специфікою матеріалу, а також впливу зовнішнього середовища дані методи не знайшли широкого застосування.

На сучасному етапі проводяться численні дослідження з використанням молекулярно-генетичних методів виявлення рідин організму [2, 4, 8]. Проте доказовість цих методів не доведена і вони ще потребують доопрацювань. Окрім цього дані методи потребують значних фінансових затрат, є довготривалими та складними, а також вимагають професійної підготовки та досвіду.

Проте такі затрати ніяк виправдані на практиці, оскільки на початкових етапах дослідження тести для ідентифікації рідин людини мають бути чутливими, специфічними, швидкими та простими у використанні. Такими характеристиками володіють імунохроматографічні тести для визначення наявності крові людини, слини та сперми.

Важливим кроком в пошуку методів виявлення менструальної крові є впровадження імунохроматографічних тестів, заснованих на виявленні Д-димеру, що являє собою продуктом розпаду фібрину, це невеликий фрагмент білка, присутній в крові після руйнування тромбу, так званого фібринолізу. В 1996 році [7] було проведено ряд досліджень, в ході яких встановлено, що концентрація Д-димера в менструальній крові в 200 раз вища ніж у периферичній. В 2011 році Бейкер та співавтори [3], беручи це до уваги, дослідили чотири аналізатора для визначення концентрації Д-димеру, які були розроблені в якості маркерів виявлення периферичної тромбоемболії. Результати показали, що Clearview® Simplify D-Димertest володів найбільшою чутливістю та специфічністю, використання даного тесту було простим та швидким, а результати тесту можна було легко інтерпретувати. Це дозволило зробити висновок, що такі тести можна було використовувати в якості попередніх методів виявлення менструальної крові.

У 2014 Holtkötter та його колеги [5] провели валідацію даного тесту. Після дослідження було встановлено, що дані тести працювали безпомилково в зразках крові, які походили від живих осіб, однак в зразках периферичної крові померлих осіб та осіб хворих на тромбоемболію були отриманні помилково-позитивні результати. В першому випадку отриманий результат можна пояснити посмертними змінами крові, спричинені раптовою смертю, а саме посмертним фібринолізом. Незважаючи на певні обмеження автори зробили висновок, що дані тести можна широко використовувати в експертній практиці.

У 2016 році SERATEC презентували PMB Test, що являє собою хроматографічний іммуноаналіз для швидкого виявлення людської крові і / або менструальної крові в біологічних зразках за допомогою визначення гемоглобіну людини і Д-димеру.

Тобто даний тест є дуплексним і може використовуватися як і для виявлення крові, так і для диференціації менструальної крові. Згідно інструкції виробника [9] PMB тест визначає гемоглобін концентрацією 20 нг / мл, а D-димер до 400 нг / мл, досить простий у використанні, швидкий і не вимагає спеціальної підготовки персоналу. Також досить важливим, є те що матеріал залишається придатним для ДНК – профілювання.

Цей тест представляє собою касету, що складається з полімерного корпусу, який має заглиблення, куди поміщають пробу та вікно результату, в корпусі знаходиться мембрана, що містить моноклональні антитіла в якості активних сполук, які власне реагують з пробами крові.

При позитивному проведенні тесту у вікні результату з'являються три смуги: смуга контролю, смуга результату для гемоглобіну та смуга результату для Д-димеру (рисунок 1).

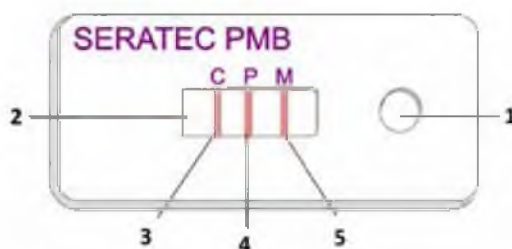

Рисунок 1. Зовнішній вигляд тест-касети PMB Test, при отриманні позитивного результату:

- 1) заглиблення;
- 2) вікно результату;
- 3) смуга контролю
- 4) смуга результату для гемоглобіну
- 5) смуга результату для Д-димеру

При негативному результаті, тобто при відсутності як периферичної, так і менструальної крові з'являється тільки смуга контролю С, а смуги результатів для гемоглобіну та Д-димеру відсутні (рисунок 2).

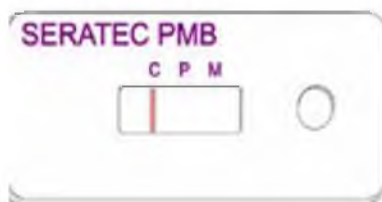

Рисунок 2. Зовнішній вигляд тест-касети PMB Test, при отриманні негативного результату

Поява смуги контролю та смуги результату для гемоглобіну, а також відсутність смуги результату для Д-димеру свідчить про наявність у пробі тільки периферичної крові (рисунок 3).

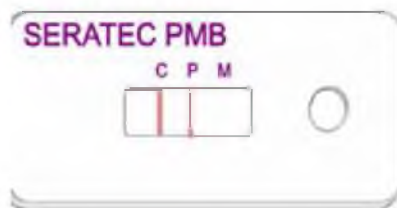

Рисунок 3 Зовнішній вигляд тест-касети PMB Test, при виявленні тільки периферичної крові.

Поява смуги контролю та смуги результату для Д-димеру, може свідчити про наявність менструальної крові, відсутність смуги результату гемоглобіну може бути викликаний ефектом «високої дози» гемоглобіну. Відсутність смуги контролю в різних інтерпретаціях (рисунок 4) свідчить про невірний результат.

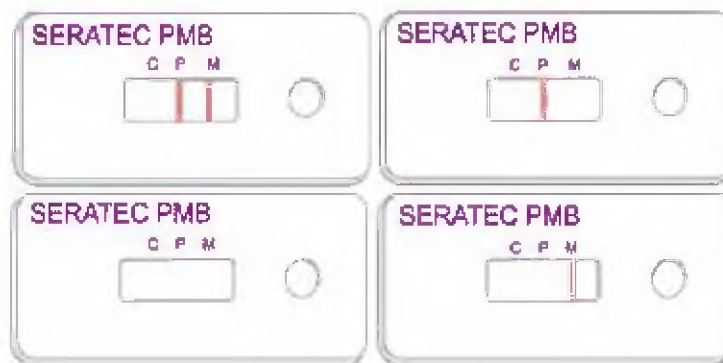

Рисунок 4. Зовнішній вигляд тест-касет PMB Test, при отриманні невірної результату.

У 2017 році Holtkötter та його колеги [6] провели апробацію даного методу. В ході дослідження було встановлено, що дані тести є специфічними та чутливими, і можуть широко використовуватися лабораторіями в якості доказового методу виявлення менструальної крові. Єдиними обмеженнями є помертні зразки крові, а також зразки крові осіб, хворих на тромбоемболію та онкологічні захворювання, оскільки були отриманні помилково-позитивні результати, внаслідок високої концентрації Д-димеру в периферичній крові.

Отже, одним із головних аспектів розвитку судової біології є пошук та впровадження в практику нових методів виявлення рідин організму.

Імунохроматографічний тест PMB TestSeratec (Німеччина) є досить чутливим та специфічним, а також простим у використанні та інтерпретації отриманих результатів, що не потребують спеціальних знань.

Тому впровадження в судово-експертну діяльність даного методу в Україні є досить важливим, оскільки це дозволить розширити коло питань, що може вирішити судовий експерт-біолог, що в свою чергу підвищить ефективність розслідування кримінальних правопорушень проти статевої недоторкості особи.

Список використаних джерел:

1. Туманов А. К. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств. Москва: Госюриздат., 1961. 580 с
2. An J. H., Choi A., Shin K.-J., Yang W. I., Lee H. Y. DNA methylation-specific multiplex assays for body fluid identification. *Int J Legal Med.* 2013. PP. 35–43.
3. Baker D.J., Grimes E. A., Hopwood A.J. D-dimer assays for the identification of menstrual blood. *Forensic Sci Int.* 2011. PP. 210–214.
4. Holtkötter H., Beyer V., Schwender K., Glaub A., Johann K. S., Schürenkamp M., Sibbing U., Banken S., Wiegand P., Pfeiffer H., Dennany L., Vennemann M. Independent validation of body fluid-specific CpG marker and construction of a robust multiplex assay. *Forensic Sci Int Genet.* 2017. PP. 261–268.
5. Holtkötter H., Dierig L., Schürenkamp M., Sibbing U., Pfeiffer H., Vennemann M. Validation of an immunochromatographic D-dimer test in presumptively identify menstrual fluid in forensic exhibits. *Int J Legal Med.* 2014. PP. 37–41.
6. Holtkötter H., Rodrigues Filho C., Schwender K., Stadler C., Vennemann M., Pacheco A. C., Roca M. G. Forensic differentiation between peripheral and menstrual blood in cases of alleged sexual assault – validating an immunochromatographic multiplex assay for simultaneous detection of human hemoglobin and D-dimer. *Int. J. Legal Med.* 2018. № 3. PP. 683–690.
7. Miyaishi S., Kitao T., Yamamoto Y., Ishizu H., Matsumoto T., Mizutani Y., Heinemann A., Puschel K. Identification of menstrual blood by the simultaneous determination of FDP-D dimer and myoglobin contents. *Japanese. J Leg Med.* PP. 400–403.
8. Park J.-L., Kwon O.-H., Kim J. H., Yoo H.-S., Lee H.-C., Woo K.-M., Kim S.-Y., Lee S.-H., Kim Y. S. Identification of body fluid-specific DNA methylation markers for use in forensic science. *Forensic Sci Int Genet.* 2014. PP. 147–153.
9. SERATEC SERATEC PMB user instruction 1–2. URL: [http:// www.seratec.com/docs/user_instructions/PMB_en.pdf](http://www.seratec.com/docs/user_instructions/PMB_en.pdf) 17.

Лешкевич Т. С.,

судовий експерт Рівненського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ПРОБЛЕМА ПІДБОРУ ПОДІБНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ВЕЛОСИПЕДІВ ІНОЗЕМНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Останні кілька років Україна переживає велосипедний «бум». Все більше і більше людей пересідають на велосипеди, хтось заради задоволення, хтось заради економії часу та коштів, адже із зростанням цін на проїзд і низькою якістю послуг перевезення добиратися на роботу велосипедом куди зручніше і вигідніше. Проте велосипед в наш час також недешева «забаганка», тому це спонукає майбутніх велосипедистів шукати можливість заощадити, звертаючи увагу на сегмент бувших у користуванні велосипедів, що ввезені із – за кордону, які є потім предметом злочину та об'єктом експертного дослідження.

Визначенням даної проблеми з наукової точки зору займалися вітчизняні науковці Т. М. Коломієць, Л. В. Черняк.

Велосипеди, у судовій експертизі, є об'єктом судової товарознавчої експертизи. Судовий експерт, в тому числі і експерт-товарознавець згідно статті 69 КПК України у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи, тому експерт повинен володіти потрібними знаннями для ідентифікації, характеристики та дослідження наданого об'єкта, в нашому випадку велосипеда, оскільки, часто на дослідження надаються велосипеди іноземного виробництва без маркувань, або торговельні марки яких не представлені на внутрішньому ринку України [1].

Розглянемо варіант алгоритму підбору подібних об'єктів для велосипедів іноземного виробництва у судовій товарознавчій експертизі.

Ідентифікація велосипедів при проведенні експертного дослідження здійснюється за наступною процедурою: визначення мети ідентифікації, вибір критеріїв, методів, підходів та засобів ідентифікації.

Метою ідентифікації є визначення ринкової вартості велосипеда на певну дату.

Критерій ідентифікації велосипедів – ознака товару, яка придатна для встановлення його відповідності (тотожності) зразку, інформації в товарноспровідних документах, вимогам нормативних, технічних документів, а також приналежності до групи однорідних товарів [2].

Основними методами, які застосовуються при дослідженні є органолептичний та інструментальний методи, а також порівняльний підхід, оскільки він є найбільш доцільним.

Отже, після вивчення наданих матеріалів та обставин справи судовий експерт розпочинає дослідження об'єкта – велосипеда.

Перший критерій ідентифікації велосипеда – визначення його типу. Якщо класифікувати велосипеди щодо призначення їх використання, то можна виділити п'ять основних типів: дорожні (міські), шосейні, гірські, спеціальні (тріальні, ВМХ) та дитячі. Всі інші велосипеди являють собою «гібридне» поєднання перших чотирьох типів. Найбільш частіше досліджуваними є гірські, гібридні та дорожні велосипеди.

Велосипед класичної конструкції складається з рами, до якої кріпляться рульова вилка з кермом і переднім колесом, заднім колесом, сидінням, педалі, системи ланцюгової передачі та гальма мал. 1. Додатково велосипед може оснащуватися одним або двома амортизаторами, багажником, велоліхтарями, дзвінком (звуковим сигналом), підставкою («підніжкою») або іншими велосипедними комплектуючими чи аксесуарами.

Під час вибору критеріїв ідентифікації велосипедів для їх визначення дотримуються принципу достатності й оптимальності – із комплексу властивостей, які притаманні товару, обирають ті показники (властивості), які необхідні для підтвердження тотожності, тому можна виділити основні такі характеристики для підбору подібного об'єкта:

1. Велосипедна рама – несуча конструкція велосипеда, до якої кріпляться інші його компоненти – колеса, педалі, сидло, кермо [3]. Рама складається з труб, що утворюють два трикутника – передній і задній, при чому задній трикутник роздвоєний і утворює задню вилку для кріплення заднього колеса,

труби заднього трикутника називаються пір'ям. Це є найголовніший і найдорожчий компонент велосипеда, адже ціна буде залежати від матеріалу рами. Без хімічної експертизи металів і сплавів ми не можемо визначити матеріал рами, але можемо визначити тип рами і її розмір. Розмір рами вимірюється заміром відстані від каретки до підсідельної труби. Існують рами двох типів:

- з верхньою трубою – рама закритого типу;
- без верхньої труби або з верхньою трубою, що йде поруч з нижньою – рама відкритого типу. Такі рами називаються жіночими, або як їх ще називають в розмовній мові – «Дамка».

Мал.1 Конструкція велосипеда

2. Розмір дисків. Перш ніж ми розглянемо найбільш поширені розміри велосипедних коліс, розглянемо як найпростіше виміряти діаметр колеса велосипеда через замір радіуса. Лінійку прикладаємо по краю покришки з одного боку і до осі втулки з іншого. Отримана цифра – радіус колеса. Щоб дізнатися діаметр колеса велосипеда, радіус множимо на два, або використовуємо рулетку. Для отримання результатів в дюймах, значення в сантиметрах ділимо на 2,54. Найбільш поширені розміри велосипедних коліс:

- 20 дюймів. Моделі для дітей та на велосипедах ВМХ [4].
- 24 дюйма. Розмір коліс велосипеда по зростанню підійде підліткам. А також це моделі для здійснення трюків.
- 26 дюймів. Найпоширеніший і популярний розмір: стандартні гірські та прогулянкові (дорожні, міські) моделі.
- 27 дюймів. Шосейні моделі середніх розмірів.
- 27,5 дюймів. Екстремальні гірські велосипеди.
- 28 дюймів. Гібридні моделі.
- 29 дюймів. Гірські і гібридні велосипеди. Новий стандарт для гірських моделей. Відмінно підійдуть людям з ростом +180 см.
- 36 дюймів. Інновація в велосипедному світі. Такий розмір шин дозволяє долати складні місцевості і гарантує краще зчеплення.

3. Тип гальм. Більшість велосипедів мають ручні гальма, як найбільш безпечні і зручні, але іноді велосипед обладнується як ножними гальмами, так і ручними. Вони бувають:

- барабанні (всередині втулки) або ножні гальма;
- обідними (кліщі, консольні, v-brake);
- дисковими і роллерними. Дискові гальма бувають механічними і гідравлічними. У гідравлічних гальмах використовується мінеральне масло або гальмівна рідина.

4. Велосипедна трансмісія. Передає зусилля від ніг людини до колеса. Трансмісія буває декількох видів, але в переважній більшості випадків використовується ланцюгова передача. Вона складається з провідних зірок, відомих (задніх) зірок, власне ланцюга і додаткових механізмів. Сукупність провідних зірок називається системою, сукупність відомих зірок – касетою. У найпростішому випадку велосипед має тільки по одній провідній і відомій зірці, тобто має лише одну передачу.

Велосипед може мати від 3 до 10 відомих (задніх) зірочок і 1-3 провідних (передніх), що дозволяє таким чином забезпечити до 30 передач. Для того, щоб визначити кількість передач, потрібно перемножити кількість передніх зірочок на кількість задніх. Необхідно зауважити, що відсутність перемикачів передач не говорить про дешевизну велосипеда. Так, одношвидкісні велосипеди іноді застосовуються для екстремальних дисциплін деяких видів велогонок (зокрема, трекових) – як для збільшення коефіцієнта корисної дії, так і для зниження маси.

5. Кермо служить для управління велосипедом. За допомогою виносу воно кріпиться до кермової труби. Форма керма може бути різною і залежить від призначення велосипеда. Види велосипедного керма:

– Пряме. Більше підходить під гірські велосипеди, пряме кермо являється стандартом у велосипедному світі.

– Підняте. Такі моделі являють собою трубу, вигнуту по центру, для того, щоб місце для ручок руля було вище виносу. В деяких випадках такий руль зварюється з декількох труб, і його відрізняє більша висота та ширина. Підняте кермо використовуються для прямої посадки, тому частіше їх встановлюють на прогулянкових велосипедах. Але в той же час, піднятим також є кермо для BMX.

– «Крапля». Ще це кермо називають «туристичним», із-за появи його на відповідних велосипедах. Подібне кермо можна побачити на багатьох шосейних та фікс-велосипедах. Труба різко вигинається, опускаючись під 10-20 градусів, утворюючи паралельне велосипедній рамі напівколо з опущеними прямими ручками, які опиняються під основними. При виробництві такого керма використовують трубу меншу діаметром ніж на гірських велосипедах, тому використовувати одні і ті ж комплектуючі не вийде.

– «Метелик». Це кермо, ще називають «туристичний», по функціональному призначенню такий же, як і «крапля», але орієнтований на більш довготривалі поїздки. Такі типи рулів не ставляться ні на дорожні велосипеди, ні на гірські.

– «Роги». Гоночні моделі, які є в одній площині, та формують більш зручний аналог прямого велосипедного керма з додатковими різьками. Мають три типи хвату і орієнтовані на стандартне та нахилене положення корпусу велосипедиста. Найбільшу популярність даний вид керма має у дорожніх та трекових спортсменів.

6. Інші складові та комплектуючі. Експерт досліджує наявність комплектуючих, а саме: амортизуючих вилок (однієї чи двох), сидіння, звукового сигналу, світловідбивача («катафота»), велоліхтарів, велокомп'ютера, дзеркала та ін. із зазначенням їх матеріалу, кольору та кількості.

Врахувавши вище перелічені критерії експерт-товарознавець визначає тип велосипеда та підбирає об'єкти для порівняння.

Засобом ідентифікації може використовуватися також інформація зазначена в товаросупровідних документах (міжнародних договорах (контрактах), рахунках-фактурах (інвойс), міжнародних транспортних документах, накладних, сертифікатах) та нормативних документах (ДСТУ, ТУ), технічних паспортах, гарантійних талонах, інструкціях по експлуатації.

Найважливішим засобом ідентифікації велосипедів є наявність маркування, що містить інформацію, придатну для цілей ідентифікації, але кожен випадок є унікальний, адже багато наданих велосипедів на експертне дослідження без маркувальних позначень або торговельні марки яких відсутні на внутрішньому ринку України, тому експерту-товарознавцю зможе допомогти запропонований алгоритм ідентифікації.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Верховна Рада України*; [Текст]: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%F1%F2+69#w21>.
2. Коломієць Т. М., Черняк Л. В. Ідентифікаційна експертиза велосипедів. URL: <http://problemekspertov.ukrainianforum.net/t28-topic>.
3. Будова велосипеда. URL: <http://velolux.od.ua/text-news/pristriy-velosipeda>. Назва з екрана.
4. Какой выбрать размер велосипедных колес. URL: <https://extremstyle.ua/ru/blog/view/kakoj-vybrat-razmer-velosipednyx-koles>. Назва з екрану.

Стецюкевич З. П.,

завідувач відділу економічних досліджень Рівненського НДЕКЦ МВС України

МЕЖІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА-ЕКОНОМІСТА

Судово-економічна експертиза являє собою особливий клас експертних досліджень, в процесі здійснення яких широко використовуються пізнання в сфері різних наук економічного профілю.

Судово-економічна експертиза застосовується в рамках цивільного, господарського або кримінального судочинства і призначається при необхідності використання спеціальних знань для дослідження господарських операцій, відображених в бухгалтерських документах.

Коло задач, що вирішуються економічною експертизою досить великий, і як правило, має за мету допомогти слідству і суду у виявленні фактів і обставин навмисного викривлення економічної інформації.

Залежно від предмету дослідження і задач, що ставляться перед експертом розрізняють наступні види економічних експертиз:

- дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності;
- дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій;
- дослідження документів фінансово-господарських операцій.

Прикладом питань, що вирішує судово-економічна експертиза можуть бути:

1. Якими бухгалтерськими документами підтверджується факт сплати (назва підприємства) вартість товарно-матеріальних цінностей відповідно до договору № 000 від 00.00.2000 року?

2. Чи підтверджується акт ревізії фінансово-господарської діяльності (зазначається підприємство) за період (вказується період) в частині заподіяння збитків інтересам (зазначається підприємство) на (зазначається сума) грн. під час проведення робіт з капітального ремонту корпусу (зазначається підприємство), з урахуванням висновку будівельно-технічної експертизи?

3. Який розмір нарахованої та виплаченої заробітної плати Іванову О. Б. за період (вказується період)?

4. На які потреби були витрачені грошові кошти підприємства (назва) в період існування заборгованості по заробітній платі перед своїми працівниками?

Передбачається, що при проведенні судової економічної експертизи повинні використовуватися спеціальні знання, що складаються зі знань бухгалтерського обліку та суміжних з ним правових норм. Володіння експертом певним об'ємом спеціальних знань в області бухгалтерського обліку, ступінь володіння теорією і методами експертизи і становить, в свою чергу, компетенцію експерта судової економічної експертизи. Межі його компетенції обумовлені колом питань які він може вирішувати в рамках своїх спеціальних знань.

Отже, межі компетенції експертів-економістів визначаються, знаннями у галузі науки – економіки та дотриманням методичних і процесуальних вимог.

Враховуючи межі компетенції експерта бухгалтера, перед ним не мають ставитися запитання:

- правового характеру;
- ті, які потребують оцінки дій посадових осіб;
- які носять ревізійний характер;
- щодо спричинення матеріальних збитків діями посадових осіб.

До категорії правових питань належать питання, відповіді на які мають на увазі оцінку дій осіб або тлумачення норм законів. До таких належать, наприклад, питання в наступних формулюваннях:

– Чи заподіяно збитки неправомірними діями колишнього директора ТзОВ «НП» Іванова Ю. О. зазначеному підприємству?

– Який розмір завданих збитків зазначеному товариству неправомірними діями колишнього директора ТзОВ «НП» Іванова Ю.О. у зв'язку із відлученням майна ТзОВ «НП»?

– Чи підтверджується документально привласнення водієм ТзОВ «ООО» Петровим В.І. за жовтень 2012 року 38,10 л. дизельного пального на загальну суму 377,19 грн.?

– Чи підтверджується документально та нормативно заподіяння збитків державному бюджету України діями начальника митниці ДФС у сумі 2 650,96 грн.?

Висновок експерта є одним із видів доказів і має відповідати критеріям належності і допустимості доказів. Експертиза не може стосуватися тлумачення і застосування правових норм. Це передбачено статтею 242 КПК України, відповідно до якої не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права. На вирішення експертизи не повинні ставитися питання правового характеру, які повинні вирішуватися самим судом, тобто експерту можна ставити лише питання факту, а не правової оцінки. Зокрема, недопустимо, коли перед експертом порушуються правові питання, зокрема, щодо вини чи недієздатності особи.

Вчені, які виступають проти можливості проведення правової експертизи (В. Ю. Шепітько, В. П. Бахін та інші), вважають, що судовий експерт не повинен виконувати функції інших учасників процесу або вирішувати за них правові питання. Не можна підміняти діяльність слідчого, прокурора, судді знаннями (діяльністю) експерта (обізнаної особи). Висновок експерта є джерелом судових доказів, а не абстрактними судженнями обізнаної особи, сукупністю «додаткових правових знань, яких не має юрист» [1].

Від правових питань, що вимагають застосування саме юридичних знань, необхідно відрізнити питання, що відносяться до галузі використання спеціальних правил. Стосовно економічної експертизи це можуть бути питання, наприклад, про дотримання правил ведення бухгалтерського обліку, виконання умов кредитування, дотримання вимог обов'язкових резервів банку і т. п.

Як відзначають багато дослідників, ці правила мають подвійну природу: з одного боку, вони є правовими (нормативними) приписами, а з іншого – розраховані на спеціально підготовлених осіб, що володіють певними практичними навичками. Іншими словами, вони не є загальновідомими і загальнодоступними. Це означає, що для вирішення задач про повноту і правильність дотримання таких правил потрібні відповідні спеціальні знання. Останнє, як відомо, є основним критерієм для віднесення питання до компетенції експерта конкретної спеціальності. Отже, питання даної категорії можуть бути вирішені в рамках проведення судової економічної експертизи [2].

Також в експертній практиці досить часто зустрічається постановка питань про наявність та розмір збитків.

Там, де йдеться про збитки, експерти – економісти можуть проводити дослідження тільки стосовно економічної природи збитків, оскільки економічний і юридичний зміст категорії «збитки» суттєво відрізняється.

У основу юридичного визначення збитків покладено підстави їх виникнення – протиправні дії певної особи. Питання щодо протиправності поведінки у зв'язку з його юридичним характером не може вирішуватися при проведенні судової економічної експертизи. Вирішення такого питання – компетенція слідчого або суду.

З економічної ж точки зору, збитками визнаються будь-які втрати, пов'язані зі зменшенням майна чи погіршенням його якості незалежно від того, з яких причин вони виникли. Економічні збитки можуть з'явитися і внаслідок правомірних дій, і не будь-які збитки підлягають відшкодуванню.

Експерти – економісти можуть у межах своєї компетенції вирішувати питання щодо документального та нормативного підтвердження розрахунку збитків, який був наданий до суду позивачем або зроблений ревізорами в акті перевірки [3].

Таким чином, компетенцію експерта обмежено лише рамками його спеціальних знань. Експерт не може і не повинен вирішувати питання про встановлення обставин правового характеру. Оцінка експертом досліджуваних фактів повинна бути об'єктивною. У експерта не повинно бути упередженої думки, переконання, які не підтверджені документально. Експерт повинен бути кваліфікованим, об'єктивним і незацікавленим в кінцевому результаті справи.

Список використаних джерел:

1. Шепітько В. Ю. Проблемы использования специальных знаний в уголовном судопроизводстве. *Сучасні проблеми розвитку судової експертизи*. 2010. С. 7–9.
2. Виноградова М. М. Спорные вопросы определения пределов компетенции судебных экспертов-экономистов. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. С. 540–547.
3. Методика вирішення судово-економічною експертизою питань щодо спричинення матеріальних збитків (реєстраційний код з Реєстру методик проведення судових експертиз 11.0.22).

Ковальчук М. С.,

судовий експерт Рівненського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ШКІРГАЛАНТЕРЕЙНИХ ВИРОБІВ

Галантерейні товари тісно пов'язані з життям сучасної людини. Особливу цінність серед всього асортименту галантереї представляють шкіряні вироби. Дана група об'єднує величезну кількість моделей товарів, які виготовляються підприємствами легкої промисловості.

Шкірногалантерейний виріб – це галантерейний виріб, матеріалом зовнішньої поверхні якого є натуральна, штучна шкіра та/або інші матеріали, що несуть утилітарні та естетичні функції [1].

На формування споживчих властивостей шкіряної галантереї мають істотний вплив такі фактори, як матеріали і процеси виробництва. На відміну від тканини й трикотажу, шкіра являє собою більш міцний і довговічний матеріал, а завдяки можливостям сучасного виробництва може піддаватися різним видам обробки, що дозволяє виготовляти товари різноманітних кольорів і з різними видами декору. Однак, не зважаючи на велику кількість переваг, шкіра в рази дорожча за текстиль і це є одним із факторів того, що доволі часто шкіргалантерейні вироби стає предметом крадіжок та фальсифікації.

З точки зору фальсифікації існує кілька видів заміни якісного товару на підробку. Одним з найпоширеніших – є використання штучної шкіри замість натуральної. Такий вид фальсифікації є найбільш поширеним, але при цьому його найлегше виявити. Ще одним з поширених способів фальсифікації є заміна більш дорогих видів шкір на більш дешеві аналоги [2].

У зв'язку з усім вищесказаним, при підготовці та розгляді цивільних і кримінальних справ, виникає потреба визначення ринкової вартості виробів. Для цього призначається судово-товарознавча експертиза.

При проведенні дослідження шкіргалантерейних виробів в першу чергу експертом визначається їх видова приналежність, тобто, до якого класу, підкласу, групи, підгрупи відноситься виріб. Зовнішній огляд і виявлення дефектів проводиться експертом за допомогою органолептичного методу.

Органолептичний метод – це метод, за допомогою якого визначають значення показників якості товару на основі аналізу сприйняття органів чуттів (зору, нюху, дотику, смаку, слуху) [3].

Після візуального огляду проводиться вимірювання за допомогою повірених засобів вимірювання та вивчення маркувальних позначок, в яких може бути зазначений розмір, матеріал верху та підкладки, країна виробник. Розмірні характеристики, конструктивні особливості виробу, виявлені дефекти обов'язково описуються в дослідницькій частині висновку експерта.

Наступним кроком є безпосередньо визначення ринкової вартості поданих на експертизу шкіряних виробів, що встановлюється як середня ринкова ціна на вироби, які по функціональному призначенню, технології виробництва, споживчими властивостями і якості максимально відповідають об'єкту дослідження.

Встановлені дефекти, які впливають на споживчі характеристики виробів, а також на їхню вартість, поділяють за багатьма ознаками: ступенем впливу на якість (малозначимі, значимі, допустимі, критичні, неприпустимі), місцем розташування, стадії виникнення (сировинний, виробничий і невиробничий, експлуатаційний), причини виникнення внаслідок різних негативних факторів, умовами виявлення (явний і прихований), можливості усунення.

Ступінь зниження якості досліджуваних об'єктів установлюють з урахуванням їх фактичного стану на момент проведення експертизи, тобто з урахуванням наявних дефектів (подряпин, плям, нерівномірне зафарбування, нечіткість малюнка чи тиснення) та їх впливу на якість. На визначення критеріїв, що характеризують якість речей, також істотно впливає показник морального старіння, який залежить від того знято чи не знято товар з виробництва, користується він попитом чи ні, випускаються чи не випускаються запасні деталі.

Отже, наведемо характерні ознаки при визначенні експлуатаційного зносу шкіргалантерейних виробів, які виражають відсоток втрати якості виробів наданих на дослідження, що вплине на визначення ринкової вартості (таблиця 1).

Таблиця 1.

Визначення експлуатаційного зносу шкіргалантерейних виробів

№ за/п	Знос	Характеристика зносу
1	Знос до 10 %	Встановлюється для виробів, що не були у вжитку або використовувались незначний час та не мають фабричних і експлуатаційних дефектів, порушень в обробці, вироби можуть мати незначне запилення внаслідок зберігання.
2	Знос до 20 %	Встановлюється для мало ношених виробів, з незначними забрудненнями, які не мають вигорання, не піддавалися хімічній чистці, які не мають пошкоджень тканини, не мають дефектів (вад) шкіри і хутра.
3	Знос до 40 %	Якщо окремі ділянки покриття виробів мають невеликі потертості, дрібні тріщини, плями.
4	Знос до 50 %	Встановлюється для ношених виробів, зі слабким вигоранням, потертих, що мають незначні дефекти або для виробів, які не були у використанні але мають значний моральний знос.
5	Знос до 60 %	Встановлюється при наявності дефектів описаних в п.4 та/або якщо окремі ділянки покриття обсіпані, є ділянки з тріщинами на плівковому покритті.
6	Знос до 75 %	Встановлюється для сильно поношених, але придатних до експлуатації, сильно забруднених, вигорілих, витертих, пошкоджених мілью, з розривами, з пороками шкіри, зіпсованих самостійним чищенням в домашніх умовах виробів.
7	Знос до 80 %	Встановлюється при наявності дефектів описаних в п.6 та/або якщо плівкове покриття обсіпане на 2/3 всього виробу і є великі ділянки з пошкодженим лицьовим шаром шкіри, порушення пошиття швів, сильна затертість в місцях сходження плівкового покриття.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 2198-93. Вироби шкіргалантерейні. Терміни та визначення. [Чинний від 01.07.1994]. Вид. офіц. Київ, 1994. 61 с. (Інформація та документація).
2. Проблема фальсифікації кожгалантерейних товарів. URL: <https://e-koncept.ru/2017/570097.htm>.
3. «Теоретичні основи товарознавства і експертизи». URL: https://studme.com.ua/1924070111017/marketing/metody_opredeleniya_kachestva_tovara.htm.